

Een groene economische visie voor Europa

Achtergrond

Een groene visie op de economie

De Europese Groenen zijn van mening dat we bij al onze activiteiten rekening moeten houden met het feit dat we deel uitmaken van een rijk, maar ook eindig en fragiel ecosysteem dat van vele factoren afhankelijk is. In deze context beschouwen we de economie als een instrument, en niet als doel op zichzelf. Economische activiteiten hebben in de eerste plaats ten doel in onze basisbehoeften te voorzien en bij te dragen tot een hogere levenskwaliteit voor iedereen, nu en in de toekomst.

De economie is alleen gezond als de aarde gezond is – ecologische en sociale duurzaamheid zijn voorwaarden voor een groene economie. De aarde is geen eigendom van de huidige generaties. Zij maken er alleen gebruik van en beheren haar voor de komende generaties. Duurzame ontwikkeling voorziet in de behoefte van de huidige generatie, zonder de belangen van toekomstige generaties te schaden.

Een groene visie op de economie stelt sociale en ecologische rechtvaardigheid en billijkheid binnen en tussen de verschillende naties centraal. Hiertoe behoort onder meer een rechtvaardig gebruik van de hulpbronnen van de aarde en het dichten van de groeiende kloof tussen arm en rijk. Wij streven ernaar de ongelijkheid in de verdeling van macht en van toegangsmogelijkheden tot hulpbronnen te verminderen. Ieder mens heeft er recht op in zijn basisbehoeften te kunnen voorzien: schone lucht, water, voedsel, grond, onderdak, energie, gezondheid, vrijheid. Ieder mens heeft het recht op solidariteit, democratie, zelfbeschikking, autonomie, verantwoordelijkheid, waardigheid, zelfontplooiing. De economie moet ons welzijn bevorderen en mag ons welzijn niet in de weg staan.

Een groene economie is een innovatieve en creatieve economie waarin investeringen in duurzame ontwikkeling en groene technologie een centrale plaats innemen. Een door aanpassingsvermogen gekenmerkte economie die een hoop nieuwe kansen biedt, met name op de arbeidsmarkt, waar zij iedereen in de gelegenheid stelt profijt te trekken van zijn of haar talenten.

Het roer moet om

De uitdagingen van deze tijd zijn niet alleen in milieuopzicht ongekend: de globalisering van de markten, van het financieel verkeer en de communicatie gaat de bestaande structurele en institutionele grenzen te boven en zet de nationale economieën onder druk. Op basis van kennis, cultuur en innovatie is de Europese industriële samenleving van het eind van de vorige eeuw in een uiterst complexe dienstenmaatschappij aan het veranderen, waarbij de productie van industriële goederen, evenals de daaraan verbonden milieuvervuiling, naar landen als China, India, Brazilië en andere opkomende landen wordt verplaatst. Bovendien worden steeds meer aspecten van ons dagelijks leven als economische goederen beschouwd.

Terwijl de economie op wereldschaal opereert, zijn de verschillende socialezekerheidsstelsels nog steeds op nationaal of regionaal niveau georganiseerd. De erosie van belastingopbrengsten als gevolg van schadelijke belastingconcurrentie, praktijken zoals de belastingvermijding door bedrijven en het bestaan van belastingparadijzen hebben een onrechtvaardig belastingstelsel doen ontstaan en verergeren de financiële crisis van de Europese sociale stelsels. Vanwege massale werkloosheid, de steeds verder stijgende kosten van de gezondheidszorg en demografische veranderingen zijn de huidige verzorgingsstelsels, die op de belasting op arbeid zijn gebaseerd, in vele landen niet meer levensvatbaar. Op grond van deze ontwikkelingen is het voor de nationale regeringen steeds moeilijker om de socialezekerheidsstelsels te handhaven, laat staan deze te verbeteren.

Rijkdom en armoede vermeerderen vandaag de dag sterker dan ooit. De sociale kloof tussen arm en rijk, tussen individuen binnen de samenleving, tussen vrouwen en mannen, tussen regio's en landen, tussen Noord en Zuid, wordt steeds groter. Het vermogen van de 200 rijkste mensen ter wereld is even groot als het inkomen van de armste 2 miljard bewoners van onze planeet.

Dat de klimaatverandering zich meer en meer tot een bedreiging ontwikkelt, wordt op dramatische wijze aangetoond door een aantal onweerlegbare feiten. De concurrentie om niet-hernieuwbare hulpbronnen vindt niet meer alleen plaats op het commerciële vlak, maar krijgt steeds meer een politieke dimensie, die in toenemende mate uitgroeit tot een gevaar voor de internationale vrede. Hele regio's, zelfs hele landen worden bedreigd door de stijging van de zeespiegel. De klimaatcrisis is het opvallendste voorbeeld voor de achteruitgang van het milieu, maar ook het verlies van biodiversiteit, afvalbergen, ontbossing, de verontreiniging met chemische stoffen, elektrosmog, geluidshinder, bodemerosie en watervervuiling vormen onderdelen van de milieucrisis.

In het in 2006 gepubliceerde Stern-rapport over de economische gevolgen van klimaatverandering worden de uitdagingen in alle duidelijkheid beschreven. Indien we niet de nodige investeringen (ter hoogte van 1 à 2% van het BNP) doen om de wijzigingen in te voeren die ter bestrijding van klimaatverandering vereist zijn, zullen we met ongekende gevolgen voor het milieu en de economie worden geconfronteerd die niet meer terug kunnen worden gedraaid. Als we nu niets ondernemen, kunnen deze kosten uiteindelijk binnen een aantal decennia oplopen tot 20% van het BNP).

De huidige economische groei heeft een ernstig zijdelings effect: de vernietiging van natuurlijk

kapitaal. Weliswaar wordt deze vernietiging als negatief extern effect waargenomen, maar traditionele economen trekken hier meestal geen conclusies uit voor hun beleidsaanbevelingen of hun macro-economische argumenten. Ondernemingen profiteren vaak van dit "natuurlijke kapitaal" zonder dat die bijeffecten ook maar op enige wijze in de prijs voor hun producten worden doorberekend. De volledige integratie van de vernietiging van natuurlijk kapitaal in de kostencalculatie zou een gecorrigeerd BBP-groecijfer opleveren (op basis van de reële geproduceerde welvaart) dat duidelijk lager zou komen te liggen. De VN-milieuevaluatie (*Millennium Ecosystem Assessment*) van maart 2005 stelt in dit verband vast: "Tal van landen die positieve economische groecijfers presenteren, zouden in werkelijkheid een welvaartsdaling vertonen indien zij de achteruitgang van het milieu in hun nationale rekeningen zouden verdisconteren."

De twee kerndoelstellingen van het traditionele economische beleid zijn een zo groot mogelijke groei van het BBP en een zo hoog mogelijke consumptie. De Groenen zijn van mening dat het misleidend is om vooruitgang alleen aan de hand van economische groei te meten. Zo heeft bijvoorbeeld de schipbreuk van de olietanker Erika het BBP verhoogd door het economisch effect van de berging en van het schoonmaken van de stranden. Op dezelfde manier dragen ook auto-ongelukken, natuurrampen en ziekten bij tot het BBP. Aan de andere kant wordt bij de vaststelling van dit indexcijfer geen rekening gehouden met activiteiten als huishoudelijke werkzaamheden, vrijwilligerswerk en onbetaalde zorg. Inmiddels hebben we, met een wereldwijd BBP van rond 43 biljoen dollar, een totaal onhoudbare situatie bereikt. Het is moeilijk voor te stellen dat onze planeet een BBP-niveau zal kunnen uithouden dat in 2050 naar schatting vier keer zo hoog zal zijn als nu (175 biljoen dollar, in constante prijzen). Een ongebreidelde groei in een eindig ecosysteem is niet mogelijk.

Met marktmechanismen alleen kunnen we vele van deze problemen en uitdagingen niet het hoofd bieden, en soms blijkt concurrentie ook averechts te werken, met name als het om publieke goederen als de toegang tot water gaat. De markten zelf houden geen rekening met gevolgen voor het milieu en de samenleving.

Een groene economie – wat is dat? Onze voorstellen

Een groene economie is een diverse economie

Volgens onze groene visie is de economie een gemengde structuur waarin drie wijzen van goederenproductie en dienstverlening die gebruik maken van betaalde arbeid, naast elkaar dienen te blijven bestaan, aangezien zij alle drie waarde creëren: overheidsinstellingen en openbare bedrijven; particuliere ondernemingen met winstoogmerk; particuliere organisaties zonder winstoogmerk, zoals verenigingen, coöperaties en onderlinge vennootschappen, die vaak als de sociale economie of de non-profitsector worden aangeduid en die overeenkomstig democratische beginselen zijn georganiseerd, zoals de regel regel "één persoon, één stem". Elke sector vervult een speciale functie.

De Europese economie is al een gemengde economie. In sommige Europese landen is de sociale economie (de non-profitsector) goed voor 10% van het BBP, in andere maken overheidsuitgaven 50% of meer van het BBP uit. Anders dan voorstanders van een op winst gerichte economie hebben de Groenen geen bezwaar tegen een belangrijke openbare of non-profitsector zolang de diverse economie de levenskwaliteit op lange termijn op doeltreffende wijze maximaliseert.

De Groenen geven de voorkeur aan de sociale economie vanwege het daarin gelegen potentieel voor democratische praktijken, en zij steunen de ontwikkeling van deze sector zo goed mogelijk. Deze sector kan bijvoorbeeld op lokale markten in goederen en diensten voorzien ten behoeve van activiteiten die zowel op publieke als op particuliere middelen zijn aangewezen, zoals in de culturele sector of de gezondheidszorg, en kan eveneens voorzien in goederen en diensten, zoals lokale hernieuwbare energie, die anders door de particuliere sector of de overheid zouden moeten worden verzorgd.

De openbare sector is natuurlijk het meest geschikt om voor publieke goederen als het rechtsbestel, interne en externe veiligheid, bestuur, infrastructuur enz. te zorgen. Sommige economische activiteiten zouden echter ook door openbare ondernemingen kunnen worden uitgevoerd wanneer de gemeenschap dit in het algemeen belang acht. De Groenen hebben geen ideologisch standpunt met betrekking tot het beheer van diensten en industrieën, maar vinden dat voor de verschillende omstandigheden in de verschillende landen telkens de beste oplossing moet worden gevonden. Wij pleiten echter voor een gelijke en betaalbare toegang, een dienstverlening van hoge kwaliteit en de integratie van de wereldwijde milieu- en sociale kosten. Wij constateren dat er geen onomstotelijk empirisch bewijs voor is dat de particuliere sector op het gebied van openbare voorzieningen beter, efficiënter of doeltreffender presteert dan de openbare sector. Voorts zijn wij de mening toegedaan dat openbare diensten een bijzondere rol spelen bij de totstandbrenging van sociale samenhang.

In andere sectoren, zoals het onderwijs of de gezondheidszorg, moet de overheid de toon blijven aangeven, omdat de kille logica van de markt de uitsluiting van de armsten en het ontstaan van nieuwe ongelijkheden in de hand werkt. Op overige terreinen van de economie, die niet in "openbare goederen" voorzien, is de particuliere sector weliswaar efficiënt, maar niet in staat gebleken om de reële sociale en milieukosten, zoals de kosten van de klimaatverandering, te internaliseren. Wij als Groenen zijn evenwel van mening dat de particuliere sector ook als gangmaker van innovatie kan fungeren. Als leden van verschillende nationale en regionale regeringen in heel Europa hebben de Groenen bewezen dat een groene instelling en economisch nut geen tegenstelling hoeven te zijn. Fiscale en andere wettelijke instrumenten, zoals de feed-intarieven voor hernieuwbare energiebronnen, zijn slechts één voorbeeld voor dit succesverhaal.

Dit dient plaats te vinden in een wet- en regelgevingskader. Wij zijn er als Groenen echter van overtuigd dat de particuliere sector ook als gangmaker van innovatie kan dienen. Wij als Groenen zijn evenwel van mening dat de particuliere sector ook als gangmaker van innovatie kan fungeren. Als leden van verschillende nationale en regionale regeringen in heel Europa hebben de Groenen bewezen dat een groene instelling en economisch nut geen tegenstelling hoeven te zijn. Fiscale en andere wettelijke instrumenten, zoals de feed-intarieven voor hernieuwbare energiebronnen, zijn slechts één voorbeeld voor dit succesverhaal.

De wereldeconomie moet op de juiste manier worden gereguleerd. Deze regulering moet erop gericht zijn de economische vrijheid te handhaven en te voorkomen dat de wereldeconomie als stok achter de deur wordt gebruikt om sociale en milieunormen steeds verder te ondermijnen en om gemaakte winsten aan ondernemingen te onttrekken.

Regulering – voor meer verantwoordelijkheid in de economie

Om een economie te creëren die op het beginsel van een maximalisering van welzijn berust, moet een aantal fundamentele wijzigingen worden ingevoerd op het gebied van bestuur en regelgeving. Regeringen moeten een actievere rol gaan spelen, uitgaand van het besef dat zij de organen met de grootste autoriteit, legitimiteit en middelen zijn als het erom gaat het algemeen belang te dienen en de rechten van toekomstige generaties te beschermen. Marktmechanismen kunnen alleen aan behoeften voorzien waaraan een monetaire waarde is verbonden en kunnen daarom niet aan alle behoeften van de samenleving beantwoorden – een voorbeeld daarvoor is het aanpakken van de klimaatverandering. De economie opereert in een beperkte omgeving. Het is de taak van een sterke, democratische en transparante overheid om deze grenzen te definiëren.

Traditioneel gezien vormen de heersende elites tegelijkertijd een van de belangrijkste obstakels voor sociale en ecologische rechtvaardigheid en een belemmering voor de modernisering van de economie. Gevestigde belangen van geglobaliseerde ondernemingen worden vaak gehandhaafd en beschermd, terwijl regeringen worden ondermijnd door intensieve lobbyactiviteiten en de "kaping" van regel- en normgeving door ondernemingen. Marktoplossingen volstaan niet, omdat niet kan worden verondersteld dat de actoren op de markt ofwel volledig zijn geïnformeerd, of gemotiveerd zijn door langetermijn- in plaats van kortetermijnbelangen. Daarom is het tijd dat

regeringen en burgers hun recht om de economie te reguleren en gestalte te geven, opeisen en uitoefenen.

Regeringen dienen op te treden als rentmeesters, hoeders en verdelers van onze gemeenschappelijke goederen, zoals het klimaat, de atmosfeer, de oceanen, drinkwater, biodiversiteit, ecosystemen, enz. Om deze gemeenschappelijke goederen tegen uitbuiting te beschermen en voor toekomstige generaties te bewaren, kunnen we niet toestaan dat zij beheerst worden door ongeregelde, individuele transacties. Er is adequate regelgeving nodig die er onder meer in zou kunnen voorzien dat de desbetreffende eigendomsrechten overgaan in openbaar bezit. Regeringen en internationale instellingen hebben de plicht te waarborgen dat vitale kennis en technologie ten behoeve van onze planeet op rechtvaardige wijze worden verdeeld tussen Noord en Zuid.

Als Groenen zijn wij er echter van overtuigd dat alle betrokkenen een bijdrage moeten leveren opdat de economie groener kan worden gemaakt. De overheid moet een nieuw regelgevingskader opstellen dat normen, prikkels en belastingen omvat. Zij moet innovatie bevorderen en het bewustzijn van het publiek verhogen. Ondernemingen dienen de goederen en diensten te scheppen die nodig zijn om een duurzame ontwikkeling te kunnen steunen. De burgers moeten, vooral als consumenten, hun verantwoordelijkheid nemen wanneer hun gedrag van invloed is op het gemeenschappelijk goed, bijvoorbeeld bij de keuze voor een bepaald vervoermiddel of bij het sorteren en verminderen van afval. Mededinging op de markt mag geen doel op zichzelf zijn, maar kan als instrument dienen om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, consumenten tot groene keuzes te motiveren, een rechtvaardige toegang tot basisgoederen van algemeen belang te waarborgen en innovatie te stimuleren. Om de juiste keuzes te kunnen maken, moeten de consumenten beter worden ingelicht over de sociale en ecologische voorwaarden voor de productie van de door hen geconsumeerde goederen en diensten.

Er is een fundamentele hervorming van onze economie nodig, omdat zelfs diegenen die hun levensstijl zouden willen veranderen om hun ecologische voetafdruk te verkleinen of hun welzijn te bevorderen, dit op grond van de werking van onze samenleving vaak moeilijk vinden. Zij zijn "gevangen in het systeem". Tijd is een essentiële factor als het om deze veranderingen gaat, aangezien onze huidige gedragspatronen met consumptiepatronen verstrengeld zijn waarvan de gevolgen steeds moeilijker te bestrijden zullen zijn en waarvan we steeds moeilijker afstand kunnen doen (bijvoorbeeld vlieguren).

Als Groenen stellen wij daarom voor:

- **Politieke hervormingen** die erop zijn gericht de verantwoordelijkheid van de overheid voor het algemeen belang te versterken en de nodige regulatieve maatregelen in te voeren: evenredige vertegenwoordiging, gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen, openbare financiering van verkiezingen, geleidelijke afschaffing van giften van ondernemingen aan politieke partijen en strengere beperkingen inzake lobbyisme en belangenverstrengelingen.
- **Uitvoerige, goed opgezette regelgeving** voor specifieke processen en producten, die er

expliciet op is gericht werknemers, de gezondheid en het milieu te beschermen tegen schadelijke effecten van de economie. Deze regelgeving moet worden gebaseerd op het voorzorgsbeginsel.

- **Realistischer berekenings- en aansprakelijkheidsregelingen** die de ware kosten van producten en activiteiten weerspiegelen. De uiteenlopende maatregelen op de verschillende gebieden moeten de ware sociale, milieu- en overige kosten (voor toekomstige generaties) doorberekenen in de prijzen tijdens alle stadia van de productieketen. Op deze wijze worden gelijke mededingingsvoorwaarden gecreëerd voor duurzame ondernemers en gaat mededinging niet langer ten koste van het milieu en de samenleving. Wij denken in dit verband aan een verbod en beperkingen op de exploitatie van hulpbronnen en productiemethoden, belastingen en de verplichte vergoeding van de door economische activiteiten berokkende schade (zie hieronder de rubriek “Belastingen en subsidies”)
- Beste praktijken uit landen met bredere maatschappelijke verantwoordelijkheden, zoals ondernemingsraden in Duitsland, Franse arbeidswetten en sommige Japanse zorgplichten, dienen te worden opgenomen in een gedragscode voor alle ondernemingen die actief zijn in de EU, en de wettelijke plichten van directies van particuliere ondernemingen dienen te worden uitgebreid. De Scandinavische landen zijn een voorbeeld voor de manier waarop overeenkomsten tussen de overheid, vakbonden en ondernemersorganisaties kunnen worden gesloten over de flexibilisering van de arbeidsmarkt in combinatie met adequate socialezekerheidsvoorzieningen en investeringen in opleidingen en innovatie. Kinderarbeid en slechte arbeidsomstandigheden moeten worden uitgebannen. Discriminatie op grond van leeftijd of geslacht moet worden verboden. Het intrekken van vergunningen dient actief te worden gebruikt als sanctie voor ernstige en aanhoudende schendingen van het algemeen belang door bedrijven.
- Wij willen kleine bedrijven en start-ups bevorderen, die de drijvende kracht achter innovatie en werkgelegenheid zijn. Het recht inzake monopolies, oligopolie en kartels moet worden aangescherpt om een eind te maken aan de praktijken van grote partnerondernemingen die elkaar grote opdrachten toeschuiven. Aanbestedingen moeten worden opengesteld voor inschrijvingen door kleinere ondernemingen.
- Het is tevens van belang om weer een klimaat te doen ontstaan waarbinnen van ondernemingen wordt verwacht dat zij bij al hun activiteiten maatschappelijke verantwoordelijkheid tonen. Daartoe zijn wijzigingen van de ondernemingswetgeving nodig om het evenwicht te herstellen tussen de rechten van ondernemingen (b.v. rechtspersoonlijkheid en beperkte aansprakelijkheid) en hun plichten jegens de samenleving en het milieu waarin zij opereren.
- In vele gevallen heeft deregulering schadelijke gevolgen gehad. Een voorbeeld daarvoor is de financiële sector, waar deregulering duidelijk tot een mondiale financiële crisis heeft geleid die ook gevolgen heeft voor de reële economie. De Groenen zijn van mening dat de overheid de financiële markten effectiever dient te reguleren.
- Maatregelen ter stimulering en bevordering van verantwoord gedrag door individuele

consumenten dienen op zijn minst beperkingen te omvatten voor (met name op kinderen gerichte) reclame voor niet-duurzame goederen en diensten, zoals bijvoorbeeld alcohol en sigaretten. Op kinderen en jongeren gerichte reclame moet eveneens worden gereguleerd teneinde het creëren van kunstmatige behoeften en excessieve, niet-duurzame consumptie tegen te gaan. Tegelijkertijd moet meer informatie worden verstrekt over de toeleveringsketens van producten, bijvoorbeeld over de oorsprong, de productie-effecten en de afgelegde afstand, om consumenten in de gelegenheid te stellen bewuste keuzes te maken.

- Er zal een studie worden uitgevoerd naar de *Community Reinvestment Act* van het Amerikaanse Congres om het effect van deze wet als instrument van een groen economisch beleid te evalueren.

Een nieuwe definitie van economische groei

De Groenen spreken zich uit voor een kwalitatieve economische groei die een hogere levenskwaliteit en een rechtvaardige en ecologisch duurzame samenleving mogelijk maakt.

Wij beseffen dat economische groei die op een grenzeloze consumptie van natuurlijke hulpbronnen berust, op een eindige planeet mogelijk noch wenselijk is. Economische groei in groene zin betekent daarom een toename van economische activiteiten die een echte en billijke vergroting van het welzijn bewerkstelligen en niet in de uitputting van natuurlijke hulpbronnen resulteren. Het groene alternatief dient te waarborgen dat economische groei kan worden losgekoppeld van de exploitatie van grondstoffen en energie en toegevoegde waarde creëert door innovatie, kennis en energie-efficiëntie. De absolute hoeveelheid geconsumeerde grondstoffen, het niveau van emissies en de afvalproductie moeten worden teruggebracht tot een niveau dat voor onze planeet aanvaardbaar is. Tegelijkertijd steunen wij het beginsel om stappen te doen in de richting van gelijke per-capitarechten op grondstoffen, en wij zouden kaders op basis van dat beginsel gebruiken als richtsnoer voor onze aanpak met betrekking tot mondiale uitdagingen als de klimaatverandering. De verhoging van de middelenproductiviteit op zich is niet genoeg – de consumptiepatronen moeten de sociale en ecologische uitdagingen weerspiegelen waarmee we op onze planeet worden geconfronteerd.

Mensen in arme landen en ontwikkelingslanden hebben hetzelfde recht op een hoge levenskwaliteit. Daarnaast moeten we er ook op letten dat we door de bevrediging van de behoeften van de huidige generatie geen afbreuk doen aan de vrijheid van toekomstige generaties om eigen economische keuzes te maken (door te beslissen wat er kan worden geproduceerd en hoe er kan worden geproduceerd en geconsumeerd).

Omdat we groei een nieuwe betekenis willen geven, stellen we voor om de manier waarop we groei meten te wijzigen. Het bruto binnenlands product (BBP) moet als indicator worden herzien en moet voortaan rekening houden met factoren als de uitputting van natuurlijke hulpbronnen, door ziekten veroorzaakte kosten, het effect van sociale deprivatie en de gevolgen van door de mens veroorzaakte rampen. Voor de Groenen is het BBP, dat alleen wordt berekend naar

economische activiteiten, slechts een van meerdere indicatoren die in aanmerking moeten worden genomen. Het moet worden aangevuld door alternatieve indicatoren waaraan het welzijn van de samenleving kan worden gemeten, zoals indicatoren met betrekking tot geletterdheid, de levensverwachting, gendergelijkheid, betaald en onbetaald werk, toegang tot gezondheidszorg, tot onderwijs, tot schoon drinkwater, enz. Wij willen dergelijke indices (zoals de Human Development Index van de VN, de Index of Sustainable Economic Welfare, de Genuine Progress Indicator en de ecologische voetafdruk) die reeds in gebruik zijn, als richtsnoer te nemen voor onze beleidsvorming.

Als Groenen zijn wij van mening dat het Pact voor Stabiliteit en Groei van de EU dient te worden vervangen door een beleid dat rekening houdt met de doelstellingen van duurzame ontwikkeling die wij een centrale plaats in de strategie van de EU willen geven. Concreet komt dit erop neer dat er bindende doelstellingen moeten worden geformuleerd met betrekking tot broeikasgasemissies, werkgelegenheid, kinderarmoede en de vermindering van natuurlijk kapitaal. Op het niveau van de EU en van de lidstaten moet een ecologische en sociale budgettering worden ingevoerd, inclusief een sanctiemechanisme, die vergelijkbaar is met die van het Pact voor Stabiliteit en Groei.

De begroting van de Europese Unie bedraagt momenteel rond 1% van het Europese BBP. Voor de verkleining van de ecologische voetafdruk zijn echter gezamenlijke inspanningen nodig. Hiervoor zijn overheidsmiddelen nodig, die door de EIB dienen te worden gegarandeerd, aangezien een groot deel van de vereiste investeringen op korte termijn niet winstgevend is. Als Groenen zijn wij zowel voor een verhoging als voor een herverdeling van deze begroting, teneinde de Unie van de nodige middelen te voorzien om de nieuwe uitdagingen aan te pakken.

Het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank en de Eurogroep moet beter worden geïntegreerd en beter worden afgestemd op het economisch beleid in de Unie. De bovengenoemde doelstellingen moeten daarin ook beter tot uitdrukking komen.

Thans is het vaak zo dat ontwikkelde landen de nodige veranderingen ten behoeve van een echte duurzame ontwikkeling niet omzetten, omdat zij voor hun economische groei en hun BBP-cijfers vrezen. De expliciete erkenning dat een groei van het BBP niet automatisch een toename van welzijn betekent, en dat andere prioriteiten moeten worden gemeten en meer gewicht dienen te krijgen in verhouding tot economische doelstellingen, dient regeringen de nodige flexibiliteit te geven om de onder de rubriek “Regulering – voor meer verantwoordelijkheid in de economie” beschreven maatregelen uit te voeren.

Gelijkheid tussen vrouwen en mannen

Overal ter wereld verdienen vrouwen voor hetzelfde werk minder dan mannen, zijn zij verstoken van toegang tot grond en kredieten, zijn zij actiever in de kinderverzorging en de ouderenzorg en doen meer vrijwilligerswerk en ander onbetaald werk. Mondiaal gezien zijn de meeste armen vrouwen. Er zijn aanwijzingen voor dat deze achterstelling van vrouwen economische

activiteiten belemmert. Wij constateren dat de microfinancieringsbeweging miljoenen vrouwen een flinke duw in de rug heeft gegeven.

We moeten maatregelen ten uitvoer leggen om voor vrouwen een gelijke toegang tot de arbeidsmarkt, tot het beheer van een bedrijf en tot leidinggevende functies te bereiken. Daarom pleiten de Groenen sterk voor een specifiek beleid dat gericht is op de participatie en het succes van vrouwen in de economie, in de vorm van onder meer goede en betaalbare kinderopvang, ruime ouderschapsverlofregelingen, zwangerschapstoelagen voor vrouwelijke zelfstandigen, maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen vrouwen en mannen in alle sectoren, zoals quota voor vrouwen in het bestuur van ondernemingen.

Rechtvaardigheid tussen de generaties

Sociale en ecologische rechtvaardigheid moet niet alleen worden gezien in termen van solidariteit tussen mensen die nu leven, maar ook in termen van solidariteit tussen verschillende generaties. De Europese Groenen zijn van mening dat mensen die vandaag onze planeet bevolken, verantwoordelijkheden hebben ten opzichte van de komende generaties. Dit is een hoeksteen van ons concept van duurzame ontwikkeling. De Groenen willen innovatie stimuleren en alternatieve levensstijlen bevorderen om een betere toekomst voor de komende generaties voor te bereiden en de milieuschuld die wij hun nalaten, te verminderen.

De Groenen willen het kortetermijndenken bestrijden dat de besluitvormingsprocessen van zowel de particuliere als de openbare sector beheerst. De kwartaalgerichte activiteiten van ondernemingen, het kortetermijnwinstbejag van de pensioenfondsen en regeringen die zo ver kijken als hun zittingsperiode lang is, dit alles is niet bevorderlijk voor duurzame strategieën. Wij willen investeringen om langetermijndoelstellingen te verwezenlijken. Als Groenen streven wij er altijd naar het voorzorgsbeginsel toe te passen. Wij steunen geen maatregelen die een potentiële bedreiging vormen voor de menselijke gezondheid of de gezondheid van het milieu. Noch accepteren wij dat de uitvoering van nieuwe voorzorgsmaatregelen wordt uitgesteld omdat er nog niet genoeg wetenschappelijke studies beschikbaar zouden zijn. We willen dat een toekomstgericht beleid voor een stabiel regelgevend, fiscaal en economisch klimaat zorgt om groene innovatie en werkgelegenheid te kunnen bevorderen. Een ommezwaai in de richting van langetermijndenken is eveneens noodzakelijk om de toekomstige levensvatbaarheid van pensioenregelingen in een vergrijzende samenleving te kunnen garanderen.

Als Groenen stellen wij daarom het volgende voor:

- Een grootschalig eco-investeringsplan voor duurzame technologieën van de toekomst. Gezien de omvang van de Europese economie heeft de EU het potentieel om aan kop te gaan in deze ontwikkeling. De EU dient investeringen te bevorderen in onderzoek, ontwikkeling en ondernemerschap in "ecovriendelijke" sectoren zoals duurzame bouw en huizen, groene chemische industrie, hernieuwbare energie, duurzame landbouw,

ecologische mobiliteit, e-communicatie, enz.

- Om de milieuschuld te verminderen, stellen we voor een verplichte, systematische en voorafgaande duurzaamheidsevaluatie van het sociale en milieueffect van overheidsbesluiten in te voeren; systematische sociale en milieunormen voor openbare aanbestedingen; een ambitieus investeringsplan voor de renovatie van huizen; groene belastingen in de vervoerssector, enz.
- Een zeer groot deel van de pensioenfondsen wordt tot dusver gebruikt voor speculaties en voor investeringen in sociaal onverantwoorde activiteiten; de Groenen pleiten voor verplichte maatregelen om een verschuiving van deze investeringen te bewerkstelligen naar projecten op het gebied van duurzame ontwikkeling en sociaal verantwoorde activiteiten.
- Met betrekking tot successie- en schenkingsrechten zijn de Groenen van mening dat deze er vooral op moeten zijn gericht de oneerlijke accumulatie van rijkdom en macht ongedaan te maken en te voorkomen. Dergelijke belastingen moeten ertoe dienen rijkdom te herverdelen en de gelijkheid van kansen te doen toenemen. Zij dienen te worden berekend naar de omstandigheden van de ontvanger, niet die van de erflater of gever. Zij moeten van toepassing zijn op giften die de gever nog tijdens zijn leven doet, en niet alleen op erfenissen.

Rechtvaardigheid tussen de naties

Omdat besluitvormers tientallen jaren lang op de zelfregulering van de markten hebben vertrouwd, wat gepaard ging met een gebrek aan doeltreffende internationale economische regulering, heeft de globalisering tot een verbreding van de welvaarts kloof tussen de verschillende naties, maar ook binnen één en dezelfde natie geleid. Hierdoor wordt de internationale vrede en stabiliteit bedreigd. Terwijl sommige landen erin zijn geslaagd vele mensen uit de armoede te bevrijden, zijn andere, met name in Afrika, er steeds verder in weggezakt. Weliswaar zijn de economen vol lof over de efficiencyeffecten van de globalisering, die aan de toename van het wereldwijde BBP vallen af te lezen, maar zij zeggen er niet bij dat hierdoor geen gezond sociaal weefsel ontstaat, dat een voorwaarde is voor een duurzame mondiale ontwikkeling.

In deze context komt de EU een centrale rol toe als het erom gaat de economie weer van meer bestuur te voorzien. De EU is inmiddels de grootste economische mogendheid ter wereld. De euro concurreert met de dollar als reservevaluta in de wereldhandel. Besluiten van de Europese Centrale Bank, de Europese Raad of de Europese Commissie hebben dagelijks uitwerkingen voor het leven van miljoenen mensen buiten de EU. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon krijgt het Europees Parlement medebeslissingsbevoegdheden in het handelsbeleid van de EU. De EU is een extreem belangrijke actor, en zij heeft in haar economisch beleid de

verantwoordelijkheid om de juiste richting te wijzen, weg van de huidige gevaarlijke koers van economische globalisering.

De Europese Groenen laten zich leiden door het vertrouwen in een verantwoordelijke rol voor de burgers. Dit betekent dat er structuren moeten zijn die mensen in de gelegenheid stellen om in de economie te participeren op een manier die zij zelf kiezen. Om een dergelijke vrijheid te kunnen bereiken, moet de lokale en regionale economische beleidsvorming worden versterkt, niet om de internationale structuren te vervangen waar deze zinvol zijn, maar om mogelijkheden tot participatie te bieden, de economie te stabiliseren en economische processen en hun gevolgen zichtbaarder en gevarieerder te maken waar dit mogelijk en nuttig is.

Het bepalen van het juiste niveau en de juiste geografische structuur van productie en handel is een ingewikkeld vraagstuk. Bepaalde producten kunnen alleen op mondiale schaal op efficiënte wijze worden vervaardigd, terwijl andere efficiënter kunnen worden geproduceerd op een regionaal of lokaal niveau. Een enorm groot deel van het mondiale handelsverkeer is schadelijk voor het milieu en zorgt nergens voor echte waarde, aangezien het vervoer van goederen over de hele aardbol slechts een uitdrukking is van niveauverschillen in de sociale en ecologische dumpingpraktijken van de betrokken landen. Duurzame ontwikkeling vergt een drastische vermindering van dit milieuonvriendelijke handelsverkeer wanneer we rekening houden met de totale ecologische voetafdruk, die tot uitdrukking zou moeten komen in de prijzen. Daarom moet er een internationaal regelgevingskader komen waarmee mondiale normen inzake duurzame ontwikkeling worden ingevoerd. Deze moeten een eerlijke mededinging waarborgen door alle marktdeelnemers gelijke voorwaarden te bieden, en dit kan alleen worden bereikt indien de marktdeelnemers ervan worden weerhouden mondiale gemeenschappelijke goederen voor hun individuele concurrentievoordeel te exploiteren.

Dit regelgevingskader dient het beginsel van gemeenschappelijke, maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden uit de VN-Verklaring van Rio de Janeiro van 1992 te eerbiedigen. Aangezien de geïndustrialiseerde landen de grootste verantwoordelijkheid dragen voor de achteruitgang van het milieu en de uitputting van de natuurlijke hulpbronnen, moeten zij ook de grootste verplichtingen op zich nemen en de ontwikkelingslanden bovendien helpen om na verloop van tijd aan de mondiale normen te kunnen voldoen. De EU moet vasthouden aan de rechtenvrije toegang voor producten die uit de 49 minst ontwikkelde landen worden geïmporteerd ("Everything but Arms"), en moet haar steun, met inbegrip van technologieoverdracht, intensiveren om deze landen te helpen hun economie op duurzame wijze te ontwikkelen.

Als Groenen stellen wij daarom het volgende voor:

- De regels van het internationaal handelsverkeer moeten voorzien in de vorming van regionaal-continentale economische ruimten. Die regels moeten worden gewijzigd om het opbouwen van efficiënte en concurrerende regionale of ook lokale industrieën te faciliteren door een bevordering van het gebruik van lokale grondstoffen en door lokale, regionale en nationale overheden meer speelruimte bij openbare aanbestedingen te geven.

- Octrooien van particuliere ondernemingen die cruciaal zijn voor de bestrijding van wereldwijd voorkomende ziekten moeten onder een verplichte licentieregeling vallen, waarbij naar behoren rekening dient te worden gehouden met de ontwikkelingskosten voor het desbetreffende product. Dit zal er tevens toe bijdragen duurzame technologieën en producten sneller over de hele wereld te verspreiden.
- Ontwikkelingsbeleid waarin hulp wordt gekoppeld aan vrije handel dient te worden vervangen door programma's die erop zijn gericht de verkregen waarde lokaal te benutten, door basisvoorzieningen voor onderwijs en gezondheidszorg te steunen en binnen het beleid de nodige flexibiliteit in te bouwen opdat de gemeenschappen zelf kunnen beslissen over hun eigen specifieke programma voor duurzame ontwikkeling.
- Donorlanden dienen hun steunbetalingen voor programmeerbare multilaterale en bilaterale hulp te verhogen tot minstens 0,7% van hun BBP, met name voor de minst ontwikkelde landen, opdat alle landen de millenniumontwikkelingsdoelstellingen tegen 2015 kunnen bereiken, vooral de halvering van het aandeel van de bevolking dat in armoede leeft, primair onderwijs voor alle jongens en meisjes en toegang voor iedereen tot gezondheidszorg en schoon drinkwater. Inzonderheid moeten alle EU-lidstaten hun beloften gestand doen en zelf het goede voorbeeld geven.
- De nationale en multilaterale hulp dient te worden aangevuld met een mondiaal VN-fonds dat wordt gefinancierd door belastingen op "mondiale kwaden" zoals grensoverschrijdende milieuvervuiling (b.v. een mondiale belasting op vliegtickets) of financiële speculaties (van het type Tobin- of Spahn-belasting) evenals door gebruikersheffingen op de exploitatie van hulpbronnen die in internationale wateren worden gevonden.
- De complete kwijtschelding van alle staatsschulden van de armste ontwikkelingslanden.
- De internationale handelsregels, belichaamd door een grondig hervormde Wereldhandelsorganisatie (WTO), moeten rechtvaardiger worden en ondergeschikt worden gemaakt aan de hogere doelstelling van een echte duurzame ontwikkeling van de wereld:
 - De internationale akkoorden betreffende basisproducten, die de prijzen van de meest aan prijsschommelingen onderhevige landbouwexportproducten stabiliseren, moeten vooral voor kleine producenten eerlijke en stabiele winsten garanderen en producenten en consumenten bij de hele toeleveringsketen betrekken.
 - In de EU geïmporteerde goederen die afkomstig zijn uit derde landen die de internationale klimaatverdragen niet hebben geratificeerd of die de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) niet naleven, moeten worden onderworpen aan aangepaste invoerrechten, teneinde gelijke mededingingsvoorwaarden te creëren.

- Internationaal gecertificeerde "fair trade"-producten dienen een echte kans te krijgen op de EU-markten door publieke instellingen de mogelijkheid te geven om in hun aanbestedingsbeleid positief te discrimineren ten gunste van "fair trade"-producten, door dergelijke producten vrij te stellen van invoerrechten en door grote detailhandelsbedrijven te verplichten deze producten aan te bieden in hun winkels.
- De WTO moet beter aansluiten bij een hervormd en gedemocratiseerd VN-systeem waar een Economische Veiligheidsraad van de VN verantwoordelijk dient te zijn voor billijkheidsdoelstellingen op internationaal niveau. Daarnaast moeten de besluitvormingsprocessen van de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dusdanig worden hervormd dat de ontwikkelingslanden daarin een behoorlijke stem hebben en dat zij verslag moeten doen aan deze Economische Veiligheidsraad van de VN.

Een groen ontwikkelingsbeleid – naar "volledig activiteit"

Als Groenen zijn wij van mening dat de economie alleen kan bloeien indien zij de energie en de creativiteit van de burgers weet te mobiliseren om voor henzelf en de samenleving waar zij deel aan hebben, duurzame waarde te creëren. Dit kan niet worden bereikt door de markt op zijn beloop te laten, maar vergt een actieve betrokkenheid van de overheid.

Het creëren van waarde in de groene zin van het woord behelst meer dan alleen het accumuleren van materiële rijkdommen of de activiteiten van de markt: culturele, politieke, artistieke, educatieve, wetenschappelijke activiteiten en gezinsverzorging dragen allemaal bij tot de gemeenschappelijke welvaart. Niet alle activiteiten die het creëren van waarde bevorderen, worden betaald. Veelal worden zij vrijwillig verricht. De Groenen steunen dit. Wel dienen al deze activiteiten door de samenleving te worden erkend en beloond (met het oog op de grote genderkloof in de verdeling van betaald en onbetaald werk en in de waardering voor bepaalde soorten werk in het algemeen). Als gevolg hiervan kunnen iemands activiteiten in de loop van een leven verschillende vormen aannemen. De meest erkende vorm is thans die van betaald werk, om het even in welke sector van de economie (zie hierboven). Maar het volgen van een opleiding, de verzorging van kinderen of familieleden, de investering van tijd in de gemeenschap zijn andere vormen die mensen op een bepaald punt in hun leven kunnen kiezen om een bijdrage aan de samenleving te leveren. Als Groenen steunen wij de doelstelling van een "volledige baan" voor diegenen die betaald werk willen verrichten. Wij vinden het evenwel belangrijk om deze doelstelling uit te breiden tot de doelstelling van "volledige activiteit".

De Groenen erkennen dat de rechten die wij genieten met verantwoordelijkheden gepaard gaan. Daarom moeten de verantwoordelijkheden van alle betrokken economische actoren op een iets andere manier worden gedefinieerd:

- De samenleving dient de voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling en beloning van eenieders volledige potentieel vanuit het perspectief van "volledige activiteit";
- De werkgevers in alle sectoren dienen deze voorwaarden ten uitvoer te leggen en te benutten zonder bang te hoeven zijn voor discriminatie;

- De individuele burgers dienen actief gebruik te maken van alle geboden kansen en bij te dragen tot de samenleving als geheel. Wij constateren echter dat in onze samenlevingen een toenemend aantal arbeidscontractanten en personen met onzekere arbeidscontracten, met name vrouwen, weliswaar hun bijdrage leveren, maar worden uitgesloten van sociale voorzieningen en rechten. Bovendien zijn er burgers die om welke reden dan ook (ziekte, verslaving, handicap, enz.) niet in staat zijn een bijdrage te leveren; zij zijn aangewezen en hebben recht op adequate steun door de samenleving.

Dit concept, waarin flexibiliteit en zekerheid hand in hand gaan, is echt een groen concept. Evenwel is de term "flexizekerheid" te vaak gebruikt als voorwendsel voor ongebreidelde flexibiliteit en deregulering. Aan de ene kant is flexibiliteit van belang om onze samenlevingen en onze economieën in staat te stellen de uitdagingen van de veranderende wereld het hoofd te bieden, aan de andere kant heeft de staat echter de verantwoordelijkheid om de burgers te beschermen tegen de gevolgen van economische schommelingen en een hoog niveau van sociale normen en van arbeidsomstandigheden te garanderen. Voor de Groenen is zekerheid daarom niet minder belangrijk dan flexibiliteit. Een centraal instrument om voor het juiste evenwicht tussen deze doelstellingen te zorgen, is in onze ogen een sterke, geïnstitutionaliseerde dialoog tussen de sociale partners, die de werkende burgers en de werkgevers vertegenwoordigen. Deze dialoog komt een sleutelrol toe bij de formulering van de regels en instrumenten (arbeidsvoorwaarden, lonen, sociale voorzieningen) van de arbeidsmarkt. De Groenen zijn tegen de uitbreiding van het oorsprongslaanbeginsel tot sociale rechten (sociale zekerheid, gezondheidszorg, sociale bescherming, lonen) omdat hierdoor sociale dumping in de hand zou kunnen worden gewerkt.

Op het gebied van de arbeidsmarkt stellen wij als Groenen het volgende voor:

- Het wetgevend kader dient ervoor te zorgen dat alle erkende activiteiten ertoe bijdragen dat de burgers het recht verwerven op sociale voorzieningen (gezondheidszorg, werkloosheidsuitkering, pensioen, ouderschapsverlof, kinderopvang, arbeidsongeschiktheidsuitkering) en dat een flexibele overgang uit vrije wil van het ene naar het andere activiteitentype mogelijk is.
- De bepalingen inzake werktijden moeten waarborgen dat de burgers voldoende tijd hebben om naast hun werk andere activiteiten te ontplooiën, en moeten bovendien dusdanig zijn georganiseerd dat zij een zo groot mogelijk positief effect voor de werkgelegenheid sorteren. Daarom steunen de Groenen, met het oog op de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit binnen en buiten de Unie, elke vorm van collectieve of individuele vrijwillige arbeidstijdverkortingsmaatregelen. Wat betreft de genderkloof in de verdeling van deeltijdwerk (de meeste deeltijdwerknemers zijn vrouwen) steunen de Groenen maatregelen die mannen aanmoedigen om hun arbeidstijd te verkorten.
- Het wetgevend kader dient in effectieve prikkels voor de activiteiten te voorzien. Dit betekent dat de belastingdruk moet worden verplaatst van arbeid (zie hieronder) naar kapitaal en energie, zodat werkgevers worden aangemoedigd om banen te creëren en energie te besparen. Maar het betekent ook dat de verhouding van werkloosheidsuitkeringen en prikkels zo moet zijn dat het aannemen van een waardige

baan of activiteit voor het individu altijd financieel lonend is. Deze prikkels moeten samen met een verhoging van de basisuitkering worden ingevoerd om diegenen die niet kunnen werken, en diegenen die geen baan vinden, niet achter te stellen.

- Gendergelijkheid moet een feit worden op de arbeidsmarkt. Concreet betekent dit gelijkheid, met name qua vergoedingen en werknemersvoorzieningen en in sollicitatieprocedures en met betrekking tot de werkzekerheid. Hiertoe behoren ook specifieke maatregelen zoals faciliteiten voor kinderopvang, het vergemakkelijken van de terugkeer naar de werkplek na het ouderschapsverlof en het aanmoedigen van mannen om de gezinsverzorging over te nemen.
- Er moeten concrete maatregelen worden getroffen ter bevordering van gelijke participatie van migranten op de arbeidsmarkt.
- Ter bevordering van het ondernemerschap moeten zelfstandigen in het genot kunnen komen van socialezekerheidsvoorzieningen (b.v. werkloosheidsuitkering, pensioen, ouderschapsverlof, arbeidsongeschiktheidsuitkering, enz.), waarvoor zij gepaste bijdragen dienen te betalen.
- Aan onderwijs en opleiding moet in het overheidsbeleid grotere prioriteit worden gegeven, opdat iedereen de mogelijkheid krijgt om zijn of haar talenten volledig te ontplooien. In de praktijk betekent dit een hogere begroting voor onderwijs, maar ook gepaste wetgeving die burgers in staat stelt om gedurende hun gehele leven onderwijs te genieten (b.v. subsidies voor programma's voor levenslang leren, de mogelijkheid van sabbaticals, verplichting van werkgevers om in betaald onderwijs te voorzien of dit mogelijk te maken).
- De overheid moet werklozen op individuele basis steunen door hen te helpen een activiteit (een baan, een opleiding, enz.) te vinden die bij hun ambities en behoeften past, en hen in de gelegenheid te stellen tot de creatie van waarde voor de samenleving bij te dragen. Concreet gesproken betekent dit dat de overheid moet voorzien in een adequate personeelsbezetting en gepaste financiële middelen om deze individuele hulp mogelijk te maken.
- In elke lidstaat van de Europese Unie dient een minimumloon te worden ingevoerd, waarbij verschillen per sector of op geografische basis mogelijk moeten zijn.
- De bevoegdheden van de Europese ondernemingsraden dienen te worden uitgebreid overeenkomstig de aanbevelingen van het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV).
- Aan de handhaving van de arbeidswetgeving moet meer prioriteit worden gegeven om ervoor te zorgen dat zwartwerken – wat in bepaalde sectoren, bijvoorbeeld de ouderenzorg, zeer gebruikelijk is – doeltreffend tegen te gaan, waarbij de aandacht vooral moet uitgaan naar illegitiem opererende werkgevers, die ter verantwoording moeten

worden geroepen. Dit heeft concreet tot gevolg dat voldoende personele en financiële middelen moeten worden uitgetrokken voor een doeltreffende controle.

- Wij pleiten ervoor om ondernemingen in bepaalde gevallen, bijvoorbeeld wanneer zij de wetgeving inzake gendergelijkheid of de arbeidswetgeving niet naleven, uit te sluiten van openbare aanbestedingsprocedures en subsidies.

Belastingen en subsidies

Een groen belasting- en subsidiebeleid draagt bij tot een rechtvaardige samenleving in sociaal en ecologisch opzicht.

Belastingen hebben binnen de economie drie belangrijke functies: belastingen genereren inkomsten om het aanbod aan openbare goederen en diensten mogelijk te maken, zij zijn een middel om inkomsten en rijkdommen onder individuen en regio's te herverdelen en zij zijn een methode om economische activiteiten aan te passen, teneinde activiteiten te stimuleren die het algemeen belang dienen en nadelige effecten verminderen. Specifiek met betrekking tot de bestrijding van klimaatverandering zijn belastingen, heffingen en emissiehandel verschillende instrumenten die een efficiënte toewijzing van middelen kunnen bevorderen.

Belastingen en subsidies moeten transparant, rechtvaardig en gemakkelijk te beheren zijn. De sociaal-ecologische belastinghervorming van de Groenen verschuift het accent van arbeid naar het gebruik van eindige natuurlijke hulpbronnen en een hogere belasting op kapitaal. Het is niet aanvaardbaar dat arbeid als productiefactor hoger wordt belast dan kapitaal.

De bestrijding van belastingvermijding en belastingontduiking moeten meer prioriteit krijgen – hiervoor moeten gepaste middelen worden vrijgemaakt.

Als Groenen stellen wij concreet voor:

- **Ecobelastingen en ecopremies:** • Ecobelastingen en ecopremies brengen een duurzame economie tot stand door middel van de bevordering van milieuvriendelijke producten en diensten. Groene keuzes moeten financieel worden aangemoedigd in plaats van bestraft. In zoverre moeten CO₂- en energiebelastingen een centraal element van het belastingbeleid vormen, en niet een extra optie in een bestaand belastingstelsel dat tot dusver geen positieve uitwerkingen heeft voor het milieu of voor de bestrijding van klimaatverandering.

Indien energie duurder wordt, wordt energie besparen aantrekkelijker. Duurzame hernieuwbare energie moet minder sterk worden belast dan fossiele energie.

Zo moet bijvoorbeeld een eind worden gemaakt aan een situatie waarin het luchtvervoer fiscale privileges geniet, terwijl er op andere vervoersmiddelen, zoals de spoorwegen,

belastingen worden geheven.

- **Billijke en progressieve inkomstenbelasting:** Wanneer we als Groenen voor billijkheid willen zorgen, moeten we bij de inkomstenbelasting rekening houden met alle inkomstenbronnen. De inkomstenbelasting moet, afgezien van een minimumdrempel, progressief zijn om te waarborgen dat de bijdrage van de burgers is aangepast aan hun vermogen om te betalen. Belastingvrijstellingen moeten sociaal en ecologisch rechtvaardig zijn en een duurzame ontwikkeling stimuleren.
- **Voorkomen van een neerwaartse spiraal bij de ondernemingsbelasting:** Om een ruïneuze belastingconcurrentie te vermijden, spreken de Groenen zich uit voor een gemeenschappelijk kader voor ondernemingsbelastingen naar het voorbeeld van de BTW-regeling. Daartoe behoren een geharmoniseerde heffingsgrondslag en gedifferentieerde minimumtarieven (d.w.z. een relatief laag minimumpercentage voor de nieuwe lidstaten tijdens de inhaalperiode en een hoger tarief voor de oude lidstaten). Hierdoor dient te worden gewaarborgd dat ondernemingen overal in de Unie een evenredig deel bijdragen tot de belastingopbrengst.
- **Vermogensbelasting als eerlijke bijdrage tot de belastinginkomsten:** Kapitaal moet een evenredig deel bijdragen tot de belastingopbrengst. Aangezien de inkomens- en vermogensverschillen binnen de Europese Unie toenemen, speelt de vermogensbelasting een essentiële rol bij het terugdringen van deze onrechtvaardigheden. Op deze manier zouden de lidstaten goederen en diensten van algemeen belang kunnen financieren of de belastingdruk op arbeid kunnen reduceren.
- **Invoering van de Tobin/Spahn-belasting:** Financiële speculatie kan de stabiliteit van de reële economie bedreigen en vergroot de kloof tussen arm en rijk. Een belasting op financiële transacties zoals de Tobin/Spahn-belasting, kan ertoe bijdragen schommelingen op de internationale financiële markten te verminderen. Een dergelijke belasting zou bovendien aanzienlijke ontvangsten opleveren op basis van transacties die vooral in hoog ontwikkelde landen plaatsvinden – die ontvangsten dienen te worden gebruikt om de internationale ontwikkelingssamenwerking te steunen.
- Bovendien moet een debat worden gevoerd over de invoering van een systeem om de uitstoot van broeikasgassen te sturen. Via een "cap and trade"-systeem voor CO₂ kunnen de totale CO₂-emissies worden gereduceerd en kan CO₂ van een prijskaartje worden voorzien.

Op weg naar de toekomst

De mensheid wordt met gigantische uitdagingen geconfronteerd. Miljarden mensen streven ernaar in hun eerste levensbehoeften te voorzien: zichzelf te voeden, toegang tot drinkwater te krijgen, onderdak te vinden, toegang tot gezondheidszorg en basisonderwijs, in een vreedzame en gezonde omgeving. Zelfs in delen van de wereld die al enkele eeuwen of slechts gedurende enkele decennia een snellere economische ontwikkeling hebben doorgemaakt, moeten oplossingen worden gevonden voor belangrijke problemen: de steeds grotere achteruitgang van ons milieu en de uitputting van de hulpbronnen van de aarde, de toenemende sociale ongelijkheid, een grotere afhankelijkheid van drugs, de achteruitgang van het sociale weefsel, allemaal tekenen voor het feit dat onze samenlevingen niet echt gezond zijn.

De Groenen onderschatten deze bedreiging geenszins, maar zij zien de klimaatverandering ook als een kans. Laat dit voor ons allen een waarschuwing zijn, een keerpunt in de geschiedenis van onze planeet. Het is tijd om de economie voor de mensen – niet alleen voor een kleine elite, voor de mensen hier en nu – te laten werken, in plaats van andersom. Onze economie moet een instrument worden waarmee we voornoemde uitdagingen met succes kunnen aanpakken en waarmee we onze samenlevingen op het pad naar duurzame ontwikkeling kunnen brengen.

De ommekeer van onze economie komt niet vanzelf. Hiervoor is de inzet van alle betrokkenen nodig. Overheden op alle niveaus, die hun burgers verantwoording verschuldigd zijn, moeten weer het initiatief nemen, nieuwe regels voor het economische speelveld opstellen, doelstellingen formuleren, prikkels geven, in centrale sectoren als onderwijs en gezondheidszorg investeren, maar er ook de voorwaarden voor scheppen dat de creativiteit en de vindingrijkheid van burgers en ondernemingen kunnen floreren en gedijen. Klein- en grootschalige ondernemingen moeten ook deze uitdagingen aanpakken en de nieuwe spelregels accepteren, niet alleen op lokaal, maar ook op mondiaal niveau. Zij moeten erkennen dat democratische regeringen de hoeders van het algemeen belang zijn. En de regeringen moeten eveneens erkennen dat we deze uitdagingen niet het hoofd kunnen bieden als we geen bloeiende, innoverende ondernemingen hebben die op open, transparante en eerlijke markten actief zijn. Coöperaties, verenigingen en niet-gouvernementele organisaties moeten gelijktijdig als pioniers van onze nieuwe wereld optreden én als de waakhond van zowel de overheid als de particuliere ondernemingen. Last but not least hebben wij als burgers de taak om ons als burgers, als consumenten, als studenten, als werknemers en zelfstandigen, als zakenlieden op verantwoorde wijze te gedragen. De bovengenoemde actoren bestaan immers in de eerste plaats uit mensen; alleen mensen kunnen deze toekomst mogelijk maken.

Vaak moeten we aanhoren dat elke reactie op onze grote uitdagingen die niet is gebaseerd op winstmaximalisatie op korte termijn, onze economie domweg kapot zou maken. Wij antwoorden daarop dat de economie, door níet op die uitdagingen te reageren, onze planeet en haar bewoners kapot maakt. De geschiedenis heeft ons geleerd dat de belangrijkste evoluties, zoals de ontwikkeling van sociale rechten in de geïndustrialiseerde wereld, niet de ondergang van de

economie hebben betekend. Integendeel, hierdoor heeft de economie zelf een ongekende ontwikkeling doorgemaakt (zij het ten koste van het milieu!). Als Groenen zijn wij ervan overtuigd dat we een soortgelijk effect zullen beleven wanneer wij onze samenlevingen op het pad naar duurzame ontwikkeling brengen. Nu al kunnen we zien dat er in de landen die in het voorste gelid van de groene economie lopen, honderdduizenden banen bijgekomen zijn. In deze kennis- en innovatie-economie heeft Europa de kans om een leidende rol te vervullen. De klimaatverandering wacht niet op ons – we moeten nú wat doen.